

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Studentuppsats, självständigt arbete i
musikpedagogik på grundnivå, 15 hp

Musikundervisningen och kommunaliseringen av skolan

*- en kvalitativ studie om musklärares
upplevelse av kommunaliseringen*

Författare: Johan Tersmeden

Handledare: Anna Linge

Examinator: Pia Bygdéus

Termin: HT18

Ämne: Musikpedagogik

Nivå: Grundläggande

Kurskod: 2MUÄ4E

Titel: Musikundervisningen och kommunaliseringen av skolan – en kvalitativ studie om musiklärares upplevelse av kommunaliseringen.

English title: The musical education and the municipalization of the Swedish school – a qualitative study of music teachers experiences of the municipalization.

Abstrakt

Syftet med denna studie är att undersöka och beskriva musiklärares upplevelse av genomförandet av kommunaliseringen av den svenska skolan som ägde rum i början på 1990-talet samt dess effekter. Studien har genomförts med utgångspunkt i analys av semistrukturerade intervjuer och tidigare forskning om kommunaliseringen. Resultat visar att musiklärarna i studien var negativt inställda till en kommunalisering samt att de under årens lopp inte har ändrat uppfattning. En betydande orsak till deras inställning är efterfrågan av likvärdighet mellan skolor. Lärarna i studien efterfrågar likvärdighet och anser att ett statligt huvudmannaskap ökar förutsättningarna för likvärdighet ute i kommunerna.

Nyckelord

kommunalisering, musikundervisning, likvärdighet, musiklärare

Tack

Stort tack till musiklärarna som delat med sig av sina upplevelser och på så sätt gjort studien möjlig. Tack till min handledare som aktivt och energiskt har ledsagat och tillfört ovärderlig kunskap genom uppsatsprocessen. Tack till min fru som genom sin stora förståelse och support har bidragit till studiens framväxt.

Innehåll

1 Inledning, bakgrund och syfte	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Översikt av kommunaliseringen	1
1.1.2 Skolans styrning	2
1.2 Syfte och forskningsfråga	4
2 Tidigare forskning	5
2.1 Musikämnets traditionella innehåll och de nya förutsättningarna	5
2.2 Politik som styr skolan och dess inre liv	6
2.3 Kommunaliseringsprocessen under åren 1970-1991	7
2.4 Sammanfattning av tidigare forskning	11
3 Metod	12
3.1 Val av metod	12
3.2 Urval	12
3.3 Etik	13
3.4 Genomförande	13
3.5 Metoddiskussion	14
4 Resultat	16
4.1 Musikundervisningen	16
4.1.1 Agneta	16
4.1.2 Billy	17
4.1.3 Camilla	17
4.2 Genomförandet av kommunaliseringen	18
4.2.1 Agneta	18
4.2.2 Billy	19
4.2.3 Camilla	20
4.3 Lärarnas löner	20
4.3.1 Agneta	20
4.3.2 Billy	21

4.3.3 <i>Camilla</i>	21
4.4 Likvärdighet	21
4.4.1 <i>Agneta</i>	21
4.4.2 <i>Billy</i>	22
4.4.3 <i>Camilla</i>	23
4.5 Skolans förtroende i samhället	24
4.5.1 <i>Agneta</i>	24
4.5.2 <i>Billy</i>	25
4.5.3 <i>Camilla</i>	26
4.6 Relationen mellan stat och skola	27
4.6.1 <i>Agneta</i>	27
4.6.2 <i>Billy</i>	27
4.6.3 <i>Camilla</i>	28
4.7 Sammanfattning av resultat	28
5 Diskussion	29
5.1 Musikundervisningens villkor i kommunaliseringsprocessen	29
5.2 Skolan och dess nya förutsättningar	30
5.3 Förslag på fortsatt forskning	32
Referenser	33
Bilagor	I
Bilaga A - Brev om medverkan i studie till informanterna	I
Bilaga B - Intervjufrågor till musklärare	II

1 Inledning, bakgrund och syfte

Ibland hör jag hur debatten om skolan kretsar kring huruvida skolan ska vara statlig eller ej. Detta har fått mig att fundera på om det var bättre förr när skolan var en del av staten eller om det bara är något som sägs i den politiska skoldebatten för att vinna över sina politiska motståndare. Hur påverkades egentligen lärarna som jobbade i skolan under kommunaliseringens genomförande? Att få veta mer om det är en av de tyngsta anledningarna till att denna studie genomförs. Den andra är mitt intresse för samhället och drivkraften att göra det så bra som möjligt för så många som möjligt, inte bara några få.

1.1 Bakgrund

När riksdagen år 1989 valde att rösta igenom att kommunerna skulle överta ansvaret för den svenska skolan var målet att makten skulle flyttas ut till medborgarna, det som brukar kallas för kommunaliseringen. Ulf P. Lundgren (2014), professor i pedagogik, skriver att syftet med läroplanen som togs i bruk åren efter kommunaliseringen även var att lärarna skulle få stor frihet att utföra sina lektioner efter egen formgivning. Nu nästan 30 år efteråt har diskussionerna för ett återförstatligande tagit fart (Lundgren 2014, s 108–117). Med detta som bakgrund kommer denna studie fokusera på musiklärarnas upplevelse av kommunaliseringen.

1.1.1 Översikt av kommunaliseringen

I boken *Kommunaliseringen av skolan vem vann – egentligen?* (Isaksson 2011), som på initiativ av Lärarnas Riksförbund gavs ut med syftet att lyfta upp effekterna av kommunaliseringen, ges en översikt av kommunaliseringens genomförande. Redaktör för boken är Christer Isaksson, journalist och författare, som med stort intresse har följt skolans utveckling. I sitt inledande kapitel i boken ger han en översikt över hur processen med kommunaliseringen gick till. Isaksson (2011) skriver att den tidigare socialdemokratiska skolministern Bengt Göransson sommaren 1988 hade en vision om att det kommunala inflytandet skulle öka. Men inte genom en kommunalisering av lärartjänsterna, han förespråkade att kommunerna skulle utarbeta lokala skolplaner samt att kommunerna själva skulle tillsätta skolledare. När han vintern byttes ut mot den kommunaliseringsvänlige kommunpolitikern Göran Persson stod det ganska direkt klart att skolans styrning skulle reformeras. Under våren, sommaren och hösten 1989 pågick

vilda diskussioner om hur en kommunalisering skulle gå till. En stor del av diskussionerna var enligt Isaksson (2011) att nu skulle lärarnas löner förhandlas och överföras till kommunerna. Detta fick lärarfacken att reagera och Lärarnas Riksförbund gick ut i en vild strejk i december. Så sent som i augusti 1989 sa Göran Persson som svar till oroliga lärare att skolan måste ta tillvara på lärarnas kompetenser som finns i hela landet och att skolans aldrig skulle utlämnas till marknadskrafterna. Motsättningarna mellan den nye skolministern och delar av lärarkåren var uppenbar. Även i riksdagen rådde det stor oenighet kring huruvida en kommunalisering skulle ge en bättre skola eller ej. När ärendet kom till riksdagens utskott för beredning hade Moderaterna, Folkpartiet (idag Liberalerna) och Centerpartiet bestämt sig för att rösta nej till en kommunalisering. Miljöpartiet såg gärna att kommunerna övertog ansvaret men ansåg att ett nytt statsbidrag vore högst lämpligt. Isaksson (2011) skriver att Vänsterpartiet hade en tvekande inställning men valde att säga ja med ett förbehåll att om lärarna säger nej så skulle även partiet säga nej. Den 8 december 1989 röstade riksdagen om Göran Perssons kommunalisering. Efter sex timmars debatt blev utfallet i omröstningen att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna röstade för och samtliga borgerliga partier och Miljöpartiet röstade emot. Göran Persson fick utstå mycket kritik för att han drivit på en kommunalisering trots att så stora delar av lärarkåren var emot. Att Sverige idag har en skola med kommunerna som huvudman beror på att riksdagens omröstning slutade 162 för och 157 emot. De partier som röstade emot förslaget ansåg att en så pass liten majoritet för ett förslag undergräver reformens bärighet och legitimitet (Isaksson 2011, s 13–36).

1.1.2 Skolans styrning

Att skolan påverkar samhället och att samhället påverkar skolan det visar Eva Forsberg (2014), professor i pedagogik, i boken *Lärande Skola Bildning*. Men varför är det så viktigt för samhället att påverka sin skola? Ett svar på den frågan är att samhället ser sin chans att använda skolan för att trygga stabilitet och förändring. Där av är skolan en viktig del av de politiska debatter som förs. Det är genom våra folkvalda politiker som skolan och vårt samhälle förändras och utvecklas. Politikerna väljer vad inom skoldebatten som de vill eller inte vill ta upp till diskussion, dessa val är politiska handlingar som för utvecklingen av skolan åt ett eller annat håll (Forsberg 2014, s 613–616). Historiskt sett har skolan fått mer och mer av ett demokratiuppdrag. När första världskriget tog slut antogs det i Sverige en ny läroplan. Den hade ett tydligt fokus på att uppfostra medborgarna till fredliga medborgare men trots detta fick inte det så stor genomslagskraft

förens efter andra världskrigets slut. I den statliga utredningen som presenterades 1948 lyftes kravet på att skolan inte enbart ska förmedla kunskap utan den ska även se till att de unga eleverna lär sig bland annat opinionsbildning, solidaritet och tolerans, detta med syftet att trygga en grundad och demokratisk samhällsutveckling (Ekman 2011, s 35–36).

Dagens politiker använder sig i huvudsak av fyra olika instrument för att styra den svenska skolan (Forsberg 2014). Dessa är: juridik, ideologi, ekonomi samt utvärdering. Det juridiska instrumentet innefattar skollagen som utgör det grundläggande regelverket för samtliga skolformer. Av regeringen författas sedan olika föreskrifter som läroplaner och grundskoleförordningen. Till sin hjälp har regeringen Skolverket som ser till att utfärda kursplaner, betygskriterier och allmänna råd. Dessa råd är inte bindande utan ska vara ett komplement för att de föreskrifter som Skolverket har givit skolorna ska bli tolkade på rätt sätt (Forsberg 2014, s 618–619).

Det ideologiska instrumentet innebär att de politiska partierna utformar sitt eget skolpolitiska program (Forsberg 2014). I dessa program finns partiernas ståndpunkter i specifika skolfrågor. Regeringen tar fram nationella utvecklingsplaner som Skolverket sedan arbetar utifrån. Skolans ideologiska styrning berör i första hand mål, syfte och dess innehåll. Det är även på detta sätt som regeringen styr lärarutbildningarna till att utforma morgondagens lärare, den svenska lärarutbildningen har genomgått flera förändringar både strukturellt och innehållsmässigt (Forsberg 2014, s 619–620).

Genom att staten reglerar hur mycket pengar en kommun får för att bedriva skola använder staten sig av det ekonomiska instrumentet (Forsberg 2014). Genom att öronmärka pengar till det område i skolan pengarna ska gå riktar staten vad skolan måste använda pengarna till. Staten ska vara en garant för att kommunen ska kunna finansiera skolan genom att tillämpa finansieringsprincipen, vilket innebär att staten inte får ålägga kommunerna uppdrag utan att det sker en ekonomisk kompensation. I dessa sammanhang tillämpas även lagen om kommunalekonomisk utjämning vilket innebär att staten ger bidrag till de kommuner som är fattiga och tar en avgift av de kommuner som är rika. Staten ska verka för att det blir en jämnt fördelad ekonomisk situation över hela landet. Staten ska även se till att Skolverket och Skolinspektionen finansieras. Om en kommun inte sköter sin skola har Skolinspektionen i uppdrag att ålägga den kommunen med vite, alltså en slags ekonomisk bestraffning. Ett av syftena med att överlåta finansieringen av

skolan till kommunerna var att skapa ett lokalt handlingsutrymme med staten som en ekonomisk garant (Forsberg 2014, s 621–622).

Att utvärdera skolan har blivit ett sätt för staten att ta reda på om de juridiska, ideologiska och ekonomiska insatserna har gett önskat resultat. Forsberg (2014) skriver att utvärdering är ett av fyra styrinstrument. Det förekommer utvärderingar på olika nivåer inom det svenska skolväsendet, till exempel hur bra eleverna presterar genom de nationella proven. Det utförs även utvärderingar på hur förutsättningarna för lärande är runt om i landets skolor. Ständiga utvärderingar sker mellan stat och kommun samt mellan kommun - skola och mellan skola och elevernas hem. Att staten utvärderar förekommer inte bara i skolans värd genom Skolverket och Skolinspektionen utan även genom andra myndigheter som Arbetsmiljöverket och Riksrevisionsverket. All denna utvärdering för att från statligt håll kunna styra och om det så behövs lägga om kursen i form av olika regleringar i juridisk, ideologisk eller ekonomisk form (Forsberg 2014, s 623–624).

1.2 Syfte och forskningsfråga

Syftet med denna studie är att undersöka och beskriva musikleärares upplevelser av övergången från en statlig skola till en kommunal skola. Följande frågeställning har formulerats:

Hur upplever musikleärare effekter av kommunaliseringen i sin dagliga musikundervisning?

2 Tidigare forskning

I detta kapitel redovisas tidigare forskning utifrån följande tre rubriker: musikämnets traditionella innehåll och de nya förutsättningarna, politik som styr skolan och dess inre liv samt kommunaliseringprocessen under åren 1970–1991. Dessa områden utgör en tvärvetenskaplig forskningsöversikt till undersökningens syfte om kommunalisering och musikundervisning.

2.1 Musikämnets traditionella innehåll och de nya förutsättningarna

Musikpedagogerna Claes Ericsson och Monica Lindberg (2010) skriver att musikundervisningen genom åren har blivit mer och mer anpassad till hur dagens elever kommer i kontakt med musik. Innan 1960-talet förekom populärmusik i en mycket begränsad omfattning i skolans musikundervisning. Detta för att det inte ansågs vara till fördel för elevernas estetiska och sociala fostran samt att det inte ingick i skolans kultur. Idag har populärmusiken tagit ett rejält grepp om musikundervisningen och den svenska skolan, en av anledningarna kan vara att de lärare som idag undervisar själva har vuxit upp med populärmusikens olika uttryck. En annan aspekt är att musiken har blivit en stor del i ungdomar och elevers liv. Från ett lärande perspektiv är det önskvärt att läraren väljer musik som tilltalar eleverna vilket höjer chansen för ökad motivation (Ericsson & Lindberg 2010, s.11–12). Musikpedagogen Ralf Sandberg (1996) skriver i sin avhandling att det under 80-talet genomfördes ett projekt som hade till syfte att göra musiklärarutbildningen mer reflekterande och fokus lades på musikskapande. Detta på grund av samhällets förändring och att elevernas musikkonsumtion hade ändrats över tid (Sandberg 1996, s 4–5).

Tre år efter att kommunaliseringen genomfördes fick skolan en ny läroplan, Lpo/Lpf 94, vilken ersatte Lgr 80 och Lgy 70. Den nya läroplanen skulle fokusera mer på likvärdigheten i skolan och hade som mål att undervisningen skulle anpassas och formas efter vilka behov eleverna hade. Detta är en skillnad mot Lgr 80 som sa att alla elever ska ha lika utbildning (Berg 2014). Detta kan enligt pedagogen och sociologen Gunnar Berg (2014) tolkas till att skolan ska se till att det finns lika möjligheter för alla elever oavsett vilka behov som eleven har. I Lgr 80 finns även uppdraget att klasserna ska ha så bred social blandning för att skolan hade fått uppdraget att jämna ut sociala skillnader, i

Lpo/Lpf 94 har fokuset istället flyttats till att skolan ska verka för en jämställdhet mellan könen (Berg 2014, s 117–119).

2.2 Politik som styr skolan och dess inre liv

I avhandlingen *Skolans kommunalisering och de professionellas frirum* skriver Berg (2014) att skolan måste ha en legitimitet i samhället annars undergrävs skolans möjligheter att uträtta dess egentliga uppdrag. Författaren hänvisar till att skolan i Finland besitter en legitimitet i det finska samhället och det medför att skolan respekteras av de finska föräldrarna. Hur har den finska skolan lyckats med detta? Enligt Berg (2014) har de politiska motståndarna slutit vad författaren kallar för en ”borgfred” med syftet att låta skolan styras i första hand av dess profession. Forskaren tar även upp frågan om det marknadsliberala skolsystemet med skolpeng och det fria skolvalet som infördes i början på 1990-talet verkligen har bidragit till att skolans legitimitet har ökat i det svenska samhället. De reformer som genomfördes under Carl Bildts regering 1991–1994 ska enligt Berg (2014) fått stora konsekvenser för skolan. Dessa har fått skolan att framstå som en intressestyrd och marknadsideologisk styrd institution istället för den samhällsbyggande som den borde vara. Det ska dessutom ha begränsat de professionellas handlingskraft inom skolan. Berg (2014) menar att en splittrad lärarkår är ett av de främsta hindren för att uppnå att samhället ger skolan legitimitet för den verksamhet som bedrivs. Kommunaliseringen har fått som effekt att skolan öppnats upp för att bli en marknadsliberal skolpolitisk fråga vilket har fått medborgarna att tvivla på om skolan klarar av sitt uppdrag och i och med det ifrågasätts skolans legitimitet (Berg 2014, s 305–308).

Att politiken styr skolan i olika riktningar beroende på politikerns ideologi konstaterar Berg (2014) när han ser tillbaka på två skolministrar från tidigt 1990-tal. Socialdemokraten Göran Persson fokuserade på behovet att decentralisera skolans professionella och deras kunskap som ska trygga skolans kunskapsnivå. Moderaternas Beatrice Ask som var skolminister i Carl Bildts regering valde att fokusera på de inslag i decentraliseringens marknadsliberala förutsättningar som i sin tur fokuserar på att föräldrarna och eleverna ska kunna välja skola fritt efter eget tycke och smak. En form av kundnöjdhet (Berg 2014, s 303–304). Forskaren hävdar att om fokus måste ligga på att skolan ska i första hand se till att alla blir nöjda så finns risken att det uppstår en tävlan mellan skolor vilket i sin tur ska kunna innebära att lärarnas professionella kunskap får stå

åt sidan för att göra skolans kunder d.v.s föräldrarna och eleverna nöjda bara för att skolan ska få så många elever som möjligt (Berg 2014, s 125). Berg (2014) menar att decentraliseringen bygger på att lärarna som utgör de professionella i skolan ska vara de som för utvecklingen av skolan framåt. Marknadslinjen vill framför allt se en konkurrerande skola för att öka valfriheten som i sin tur ska bidra till att kvalitén i skolan höjs (Berg 2014, s 113–114).

2.3 Kommunaliseringsprocessen under åren 1970–1991

I avhandlingen *Professionens problematik* skriver historiken Johanna Ringarp (2011) att under 70-och 80-talet ökade trycket på att välfärdsstatens stelbenta centrala byråkrati skulle genomgå en förändring. Efterfrågan av en decentralisering av besluten inom den offentliga sektorn ökade. Socialdemokraterna hade närapå blivit synonyma med välfärdsstaten i och med deras långa innehav av regeringsmakten och ju mer kritiken växte mot hur stelbent byråkratin upplevdes ju större blev trycket på att även Socialdemokraterna behövde ta avstånd ifrån den tidigare genomförda politiken. Detta skedde samtidigt som övriga världen, så även Sverige, genomgick en ekonomiskt instabil period vilket fick till följd att den tidigare tillväxten som rådde inte bidrog till välfärdsstatens utveckling. En ökad effektivitet av de statliga medlen samt ett mer utpräglat ekonomiskt tänkande blev det som fick visa vägen mot framtiden (Ringarp 2011, s 43).

Flera statliga utredningar under 70-och 80-talet gav ett tydligt besked om att en friare styrning av skolan var önskvärd. Det var både socialdemokratiska och borgerliga politiker överens om. Enligt Ringarp (2011) hade Socialdemokraterna en vision om att den svenska skolan skulle bli en skola för alla men att kommunerna skulle överta ansvaret. En viktig del i denna process var förändringen av begreppet ”likvärdig skola” som nu fick innebörden att alla elever skulle få en utbildning som passar just dem oberoende var i landet elever hade sin hemvist. Denna förändring blev mycket tydlig när en ny läroplan genomfördes 1980, Lgr80. I denna läroplan fick kommunerna uppdraget att skriva lokala handlingsplaner samt att lärarna skulle arbeta i arbetslag. Föräldrarna skulle ges mer insyn i skolan och dess verksamhet. Ringarp (2011) skriver att dessa förändringar var ett tydligt tecken på att lärarkårens profession och dess handlingsutrymme började förändras (Ringarp 2011, s 67–68). Ett stort argument för en kommunalisering under året 1989 anser Ringarp (2011) är att den offentliga sektorn måste bli mer effektiv och att resurserna

måste komma till större nytta. Detta gick dessvärre ut över mindre frirum för landets lärare och fokuset flyttades till effektivitet istället för lärandet i skolan och lärarnas profession. När Ingvar Carlsson var skolminister i Olof Palmes regering hade han redan då jobbat för att få till en ökad decentralisering av skolan, vilket ledde till att flera utredningar genomfördes. När sedan Göran Persson blev skolminister var han inte pigg på att starta fler utredningar utan han valde att jobba aktivt för en decentralisering. Både Utbildningsdepartementet och Finansdepartementet ska enligt Ringarp (2011) varit de pådrivande krafterna då det rådande finansiella läget med det stora underskott staten befann sig i gjorde att det ansågs bättre att kommunerna övertog det ekonomiska ansvaret för skolan, för det var där pengarna fanns. Ringarp (2011) skriver att för Göran Persson ska det ha varit ett enkelt beslut att fatta för han kom direkt från kommunalpolitiken och hade viss kunskap om den kommunala skolpolitiken. Flera kritiker ska ha menat att dåvarande finansminister Kjell-Olof Feldt ska ha drivit frågan då han menat att staten skulle spara över 600 miljoner på att överföra ansvaret till kommunerna. I riksdagens utbildningsutskott försökte de borgerliga partierna avföra Göran Perssons kommunalisering från dagordningen men utan resultat. Det ska alltså ha varit den ekonomiska viljan samt att förflytta makten ner på en lokal nivå som drivit på att Sverige fick en kommunaliserad skola (Ringarp 2011, s 97–99).

När de nya villkoren för lärarna skulle tas fram inför kommunaliseringens genomförande menar Ringarp (2011) att Svenska Kommunförbundet ska ha varit en drivande part då deras utkast till avtal var mycket likt det avtal som sedan blev verklighet. I avtalet blev det tydligt att en förändring av lärarnas arbetsuppgifter hade genomförts. Nu skulle lärarna även vara aktiva i ett arbetslag samt vara en resurs utanför klassrummet. Svenska Kommunförbundet hänvisade till att staten inte hade förståelse för de utgifter som kommunerna redan hade som skollokaler och läromedel vilket gjorde att kommunen fick stå för utgifter som egentligen staten skulle stå för. Deras lösning var att övergå från de tidigare öronmärkta bidragen till en klumpsumma som kommunerna skulle få använda till det som de ansåg bäst. När avtalet sedan fick kritik menade Svenska Kommunförbundet på att de hade haft för avsikt att ge både lärare och elever den bästa möjliga arbetsmiljön (Ringarp 2011, s 131–132).

Att oenigheten var påtaglig mellan riksdagens partier har redan sagts men det var inte enbart politiker som hade delade uppfattningar om kommunaliseringen. Lärarkåren var

också delad. Lärarförbunden pekade på varsin framkomlig väg för sina medlemmar. Lärarnas Riksförbund ville att deras medlemmar skulle ha högre löner än de lärare som jobbade på låg- och mellanstadiet, detta motiverades med att deras medlemmar hade mer omfattande ämnesstudier från universitetet vilket borde ge högre löner. Den bilden delade inte låg- och mellanstadielärarna som hellre ville se en utjämning av lönerna. Lärarnas Riksförbund (LR) var det förbund som mest högljutt protesterade mot kommunala lärartjänster med en stor strejk som följd. Dock var den officiella anledningen till strejk att LR var missnöjda med hur löneförhandlingarna gick till och inte mot kommunaliseringen. Enligt Ringarp (2011) misslyckades LR med att bibehålla den professionella statusen vilket även medförde att lärarnas frirum och handlingsfrihet inskränktes (Ringarp 2011, s 171–173).

Pedagogen och sociologen Gunnar Berg (2014) skriver att lärarkåren framhöll sitt missnöje över att kommunaliseringen skulle innebära sämre lönevillkor. Mellan lärarfacken pågick enorma diskussioner om vad som skulle hända och hur det skulle gå att komma framåt, fastän det rådde viss enighet kring att kommunaliseringen skulle bidra till att likvärdigheten i skolan skulle minska. Göran Persson menade att en kommunalisering skulle ge bättre lönevillkor för lärarna. Enligt Berg (2014) fick löneavtalen resultatet att de olika lärarkategorierna fick mer utjämnade lönebildningar vilket ifrågasattes kraftfullt av den delen av lärarkåren som hade längst utbildning samt högre lön innan kommunaliseringen (Berg 2014, 30).

Det var inte bara politiska motståndare som var skeptiska till kommunaliseringen av lärartjänsterna, Bengt Göransson, innehavaren av Skolministerposten innan Göran Persson tog över 1989, var av uppfattningen att lärartjänsterna skulle fortsätta vara under statlig regi då han var rädd att likvärdigheten skulle bli betydligt sämre genom en kommunalisering. Hans uppfattning var att det centraliserade skolsystemet och de nationella behörighetskraven för lärarna utgjorde garanten för en likvärdig skola i hela landet. Bengt Göransson ska även varit tveksam till att kommunerna skulle satsa lika mycket pengar på skolan som staten hade gjort. Denna skepsis delade det socialdemokratiska partiet där en del ville effektivisera den offentliga sektorn medan andra ville behålla det centraliserade system som fanns (Ringarp 2011, s 180–181).

Ringarp (2011) skriver att kommunaliseringen av den svenska skolan inte blev som det till en början var tänkt. Tanken var att lärarna skulle få mer utrymme för att använda sitt professionella kunnande men resultatet blev att de ekonomiska förutsättningarna inskränktes. När det nu förs en diskussion om att eventuellt återförstatliga skolan så menar Ringarp (2011) att politikerna återigen bara pratar om styrningen och inte om lärarnas profession och dess handlingsfrihet. Att staten valde att låta ekonomin styra och att decentraliseringen gick till kommunerna och inte till lärarkåren som är de professionella inom skolan menar Ringarp (2011) inte kan få hela skulden för att lärarnas profession har blivit begränsad. Det delade ansvaret måste bäras av att den allmänna och obligatoriska skolan infördes. Detta genom att de tidigare läroverkslärarna utbildades på universitet och genom det hade en hög status i samhället. Att den allmänna kunskapsnivån ökade i samhället bidrog till att lärarkåren sakta men säkert började förlora sin speciella ställning. Lärarnas status var redan ansatt när det började diskuteras om en kommunalisering av lärartjänsterna. Kommunaliseringen är enligt Ringarp (2011) en del i att lärarkårens status, löner och arbetsvillkor har försämrats mellan de olika lärargrupperna (Ringarp 2011, s 189–190).

Mattias Börjesson (2016), forskare i pedagogik vid Göteborgs universitet, skriver i sin doktorsavhandling att för att öka den otydliga styrningen av skolan samt öppna upp för lokala initiativ ville regeringen med skolminister Göran Persson genomföra en kommunalisering av lärartjänsterna. Det skulle även finnas flera samadministrativa fördelar att vinna samt att möjliggöra en anpassning till hur brukarna vill ha det (Börjesson 2016, s 147). Börjesson (2016) menar att så pass omfattande systemskiften i den svenska skolan är ganska ovanliga. Skolan har genomgått systemskiften från folkskola och läroverk till grundskola och gymnasieskolan till den marknadsstyrda skolan som vi ser i skrivande stund (Börjesson 2016, 206). Att låta marknaden vara med och påverka skolan i den utsträckningen som den gör idag menar Börjesson (2016) leder till en minskad likvärdighet i skolan (Börjesson 2016, s 204).

En bidragande orsak till att kommunaliseringen genomfördes i början av 90-talet var det ekonomiskt komplicerade läge som världsekonomin befann sig i, detta lade grunden till att frestelsen att spara pengar genom att överföra skolan till kommunerna var mycket lockande. Börjesson (2016) menar att vårt grannland, Finland, befanns sig i samma

ekonomiskt svåra läge men valde att inte kommunalisera skolan vilket har gett dem en orörd och en högpresterande skola (Börjesson 2016, s 207–208).

Ett motiv till att införa marknadsstyrning av skolan var att den individuella valfriheten skulle öka samt att det skulle leda till att skolsystemet blev effektivare. Dock ska detta enligt Börjesson (2016) lett till att likvärdigheten försämrats och skolsegregationen ökat, där ska det fria skolvalet varit en av orsakerna. Flera regeringar både socialdemokratiska och borgerliga har försökt komma till rätta med skolans likvärdighetsproblem och sjunkande skolresultat genom att införa statlig resultatstyrning. Dock finns det inga tecken på att detta skulle ge skolan den vändning som krävs (Börjesson 2016, s 213).

2.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Musikundervisningen har sedan 1960-talet genomgått en förändring där elevernas musiksmak hamnat i fokus och populärmusiken har fått en naturlig plats i undervisningen. Elevernas musikkonsumtion har påverkat musklärarna att använda musik som eleverna kan relatera till. Skolan är i behov legitimitet. Samhället behöver känna förtroende för dess verksamhet. Kommunaliseringen har öppnat upp skolan för marknadsliberala krafter vilket i sin tur ger samhället och dess medborgare en osäkerhet om skolan klarar av sitt uppdrag. Det fanns ett politiskt krav inom socialdemokratin att skolan skulle kommunaliseras. Detta för att en effektivisering av statens medel var en viktig fråga. En marknadsinfluerad skola leder till minskad likvärdighet mellan skolor.

3 Metod

I följande kapitel redogörs för val av metod, urval, etik, genomförande samt metoddiskussion.

3.1 Val av metod

Den valda metoden för studien är en kvalitativ intervju som är semistrukturerad med utgångspunkt att ha förberedda frågor som underlag för intervjun. En fördel med att använda sig av semistrukturerade intervjuer är att den som är intervjuledare under intervjuns gång kan lägga till eller dra ifrån frågor som anses behövliga för den pågående intervjun. Att anpassa ordningen på frågorna gör även metoden flexibel och mer lättarbetad och situationsanpassningsbar. I boken *Handbok i kvalitativa metoder* tar författarna Ahrne och Svensson (2015, s 37–38) upp flera olika intervjumetoder. När denna metod används bör det tas i beaktande att de svar som ges inte alltid är av det djupaste slaget. Detta beror enligt Ahrne och Svensson (2015) på att standardiserade frågor inte alltid ger plats till uttömmande och djupa svar från informanten. Det är viktigt att den som leder intervjun inte försöker påverka de svar informanterna kommer med. Det är dock i en mening omöjligt att vid en kvalitativ intervju helt bortse från detta då intervjuledare måste göra avvägningar som leder intervjun framåt. När valet av metod inför denna studie gjordes föll valet på en metod som ger informanten en lagom stor frihet att berätta sin bild och samtidigt finns behovet av att intervjuaren leder intervjun framåt.

3.2 Urval

För att komma i kontakt med musiklärare som har jobbat både i den statliga och den kommunala grundskolan togs en kontakt med en av Linnéuniversitetets universitetsadjunkter för att få några namnförslag. Valet av den aktuella universitetsadjunkten föll sig naturligt med en utgångspunkt i personens digra kontaktnät bland musiklärare på flera platser. Detta urval skedde för att påskynda processen med att hitta informanter. Ahrne och Svensson (2015) skriver att det inte finns några regler för hur urvalet görs när det handlar om kvalitativa intervjuer, dock är det av största vikt att urvalsprocessen redovisas så att det blir tydligt hur urvalet har gått till (Ahrne & Svensson 2015, s 39–40). De föreslagna musiklärarna tillfrågades via telefon och mail. Det var viktigt att de musiklärare som tillfrågades gjordes medvetna om samtyckeskravet som gör

att de själva äger rätten till att medverka i studien (Vetenskapsrådet 2017, s 40–41). För att en kvalitativ studie ska ge tillräckligt med material anser Ahrne och Svensson (2015) att det behövs flera informanter då materialet behöver en form av mättnad, alltså när det är troligt att det inte framkommer mer information vid ytterligare en intervju. Samtidigt så finns fördelen med kvalitativa studier att det ej krävs att ett exakt antal informanter väljs innan studien börjar. Skulle behovet av ytterligare intervjuer uppstå är det helt öppet att genomföra flera (Ahrne & Svensson 2015, s 42). I föreliggande studie studeras musiklärarnas personliga upplevelser av kommunaliseringen vilket innebär att det med största sannolikhet alltid kommer att finnas något nytt vid ytterligare en intervju. Därav har valet att intervju tre musiklärare skett.

3.3 Etik

Vid den första kontakten, som togs via mail och telefon med informanterna, informerades de om att studien uppfyller Vetenskapsrådets krav. I mailet som skickades till informanterna, det vill säga till tre musiklärare, inför intervjun fanns kraven nedtecknade (se bilaga A). Musiklärarna fick vid tillfället för intervjun muntlig information om att studien uppfyller Vetenskapsrådets fyra krav för att få bedriva forskning. De fyra kraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. I studien benämns musiklärarna med fiktiva namn så att utomstående inte kan härleda deras berättelse till respektive person, det vill säga de tre deltagande musiklärarna förblir anonyma (Vetenskapsrådet 2017, s 40–41). Vid intervjutillfället informerades också om studiens avsikt samt att de själva äger rätten att avgöra medverkan eller ej. Vid intervjutillfällena gav de tre musiklärarna muntligt samtycke till medverkan i studien.

3.4 Genomförande

Intervjuerna genomfördes på musiklärarnas arbetsplatser, för att låta dem vara i en känd miljö och för att det var helt enkelt enklast att ses på respektive skola. Intervjufrågorna framgår av bilaga B. Ahrne och Svensson (2015) tar upp vikten av att när svaren som informanten ger blir långa så ställer det kravet på intervjuledaren att denne måste vara intresserad av svaret för att informanten ska känna sig trygg. Det kan också vara en bra strategi att använda informantens egna ord när följdfrågor ställs samt att hela tiden som intervjuledare vara vänlig och trevlig (Ahrne & Svensson 2015, s 45). När intervjuer av kvalitativ art äger rum skapas det ett speciellt förhållningssätt mellan informant och

intervjuledare. Ahrne och Svensson (2015) menar att antingen försöker ledaren vara på samma nivå som informanten eller så försöker ledaren vara så forskarlik som möjligt, de menar att dessa förhållningssätt hjälper informanten att få en behaglig intervjusituation (Ahrne & Svensson 2015, s 47). I de aktuella intervjuerna har förhållningssättet att vara på likvärdig nivå som informanten valts.

Samtliga intervjuer har spelats in med en liten ljudupptagare för att sedan transkriberas. Ahrne och Svensson (2015) menar att tekniken måste vara både enkel och säker för att det ska ge ett bra resultat, börjar tekniken strula går mycket värdefull tid av intervjun (Ahrne & Svensson 2015, s 50).

Det inspelade materialet har i tid uppmäts till närmare 45 minuter per intervju. Denna längd på intervjuerna visar att det har givits mycket tid för musklärarna att utveckla och precisera sina svar. Detta bidrar till att omfattningen av materialet betraktas som tillräckligt till den genomförda studien.

Efter genomförda intervjuer har allt material transkriberats genom att det de inspelade intervjuerna har spelats upp och det som sagts har nertecknats. Ahrne och Svensson (2015) skriver att transkribering är tidsödande arbete men dock är det fördelaktigt för att forskaren lär känna sitt material redan vid genomlysandet vid transkriberingen (Ahrne & Svensson 2015, s 51).

När analysarbetet av det transkriberade materialet påbörjades delades materialet upp i kategorier, på detta sätt ökande förtrogenheten med materialet samt att sorteringen bidrog till att analysen gick lättare att genomföra. Ahrne och Svensson (2015) belyser vikten av att använda en fokuserad sortering och lära känna sitt material. De lyfter även fram att det finns flera sätt att sortera på som att koda sitt material (Ahrne & Svensson 2015, s 221–225).

3.5 Metoddiskussion

Intervjuer är ett sätt att bedriva forskning på om studien syftar till att ta reda på vad informanter tycker och upplever. Dock finns det vissa svagheter i att genomföra intervjuer menar Ahrne och Svensson (2015) som beskriver att ett problem som kan uppstå är om informanten menar en sak med det den säger och forskaren tolkar det som en helt eller

delvis annan sak. Likaså har intervjuledarens framtoning stor betydelse för hur informanten svarar och det är mycket viktigt att informanten känner sig bekväm i den aktuella intervjusituationen för att svaren ska bli så äkta som möjligt, annars kan svaren bli mer eller mindre som intervjuledaren vill att de ska bli (Ahrne & Svensson 2015, s 53).

De tre deltagande musiklärarna utgör informanterna i studien och har fått de fiktiva namnen Agneta, Billy och Camilla som redovisas i följande resultatkapitel.

4 Resultat

I detta kapitel presenteras resultat av genomförda intervjuer med musklärarna Agneta, Billy och Camilla. Kapitlet är uppdelat utifrån följande områden: musikundervisningen, genomförandet av kommunaliseringen, löner, likvärdighet och skolans förtroende i samhället. Musklärarnas berättelser redovisas.

4.1 Musikundervisningen

4.1.1 Agneta

Att göra färre saker och göra dem bra är en viktig del i Agnetas undervisning. Hon är noga med att belysa att allt inte behöver vara happening för det blir en stress och ställer onödiga krav på att undervisning ska vara kul och rolig hela tiden. När Agneta tänker tillbaka på sin undervisning så ser denne att energin i att göra många saker har avtagit, det viktiga är nu att det blir bra moment som då också eleverna har lättare att ta till sig om momenten blir noggrant utförda. En tydlig skillnad mot början av hennes yrkesliv är att eleverna har lättare att ta till sig undervisningen om läraren stannar kvar längre vid varje moment. Agneta menar att förr lämnades eleven till att räkna ut samband och lista ut själva hur det ligger till. ”Jag gör färre saker men jag gör dem noggrannare och stannar längre vid dem och försäkrar mig om att eleverna har förstått” säger Agneta. När den senaste läroplanen trädde i kraft 2011 upplevde hon att den låg henne nära tillhands för att det blev tydligare vad som skulle vara med i undervisningen, tidigare fick lärarna själva utforma sin undervisning.

Något som har varit viktigt för henne är att skapa sig ett revir runt musikundervisningen, det vill säga att skolan förstår hur viktig musiken är för eleverna. Agneta berättar att den skola som hon nu är verksam på har ett samarbete mellan musiken och andra ämnen. Genom detta har musiken fått ta 10 minuter från engelskan och 10 minuter från svenskan bland annat med motiveringen att när eleverna sjunger de olika sångtexterna så tränas det språkliga. Att sjunga en text 25 gånger är inte konstigt medan eleverna i språkämnena helst inte gör samma arbetsblad 25 gånger. Denna upprepningen ger en språkträning som enligt Agneta är ovärderlig framför allt för nyanlända elever. Musiken blir även ett ämne som tränar samarbete dels som ensemblegrupp som spela musik tillsammans och samarbete mellan de olika ämnena i skolan.

4.1.2 Billy

För Billy har fokuset i musikundervisningen alltid varit att eleverna måste få spela. Att undervisningen blir så praktisk som möjligt i bemärkelsen att eleverna jobbar praktiskt med att spela på riktiga instrument, det har alltid varit huvuddelen i lektionerna. Billy berättar att det finns de som menar att det måste vara mer teori i musikundervisningen och här menar han på att det förekommer ju teori. Men det viktigaste med teori är inte teorin i sig utan att den knyts samman med det praktiska. Som ett exempel harmonilära, det tas alltid upp när det ska användas samma lektion. Först snackas det i klassrummet sedan ska det praktiseras så att eleverna ser vad de ska med det till. Det är en grundläggande förutsättning menar Billy för att teorin ska sitta ihop med det praktiska, att dela ut flera olika stenciler med olika ”pianotangenter” på skapar oftast förvirring. Ska en elev lära sig piano eller keyboard så är det bästa att sitta vid pianot eller keyboarden direkt.

Något som av naturliga skäl har förändrats påtagligt under årens gång är repertoaren. Billy berättar att denne har en bok liggandes i musiksalen där eleverna får skriva önskelåtar, alltså låtar de vill spela på musiklektionerna. Detta för att hålla sig uppdaterad på vad eleverna lyssnar på idag och alla vet att om det inte är för svåra saker kommer det förr eller senare med i undervisningen. Enligt Billy är nästan 80% av alla låtar som spelas på lektionerna önskade av eleverna. Att göra samma saker år ut och år in är en fasa anser Billy. Som musiklärare är det viktigt att hänga med och det blir mycket lättare om eleverna släpps in i det arbetet, det låter jag eleverna lära mig, berättar han med ett uns av nöjdhet i blicken.

För att alla elever ska kunna delta oavsett vilken musikalisk nivå de befinner sig på berättar Billy att han jobbar med olika nivåer på samma låt. Han ser till att låten arrangeras i en lätt nivå, en mellannivå och en svår nivå för att alla ska få utmanas utifrån sina egna förutsättningar. På detta sätt kan elever som befinner sig på olika nivåer spela samma låt i samma klassrum samtidigt.

4.1.3 Camilla

Att musicera har alltid varit prioritet, inte just själva spelandet men sången tillsammans med rytmiken och att inte låta sig begränsas är grunden i Camillas undervisning. Hon menar att när läraren undervisar är uppdraget att nå så många som möjligt. När det

kommer till undervisning i klass menar hon att det finns många olika viljor, förmågor bland eleverna och de behöver i sin tur olika förutsättningar för att ta till sig kunskapen. Camilla berättar att hon har samtliga elever på skolan från att de börjar förskoleklass till att de går ut nian och det medför att det som görs i undervisningen i de tidiga skolåren har både eleven och läraren nytta av i senare årskurser. ”Både på gott och ont har jag dem hela grundskolan”.

Att integrera musikämnet är något som hon lyfter fram, hon anser att ju mer musiken används i de övriga ämnena desto mer meningsfullt upplever eleverna musiken. Att dela upp ämnena för mycket leder till minskad helhetsförståelse, vilket är synd för samhället i övrigt är inte uppdelat utan där sitter många saker ihop.

4.2 Genomförandet av kommunaliseringen

4.2.1 Agneta

Inför att kommunaliseringen genomfördes berättar Agneta att det var en misstänksam stämning på hennes arbetsplats, det ansågs lite finare att vara statligt anställd än kommunalt anställd. Det kan ha berott på, enligt Agneta, att det fanns lite andra förmåner som statligt anställd, ett exempel gäller pensionerna. Denna diskussion pågick mest bland de äldre i lärarkåren vilket gjorde att hon själv inte deltog något nämnvärt i denna. Däremot berättar hon att hon hade uppskattat om det hade funnits något forum för sådana diskussioner men musiklärare jobbar mycket själva, vilket innebar att hon aldrig blev en del i samtalet på arbetsplatsen. Att själva kommunaliseringen skulle påverka musikämnet i sig berättar Agneta att det upplevde hon aldrig. Hennes erfarenhet är att politiker oftast inte har visat något större engagemang för musikämnet vare sig på statlig eller kommunal nivå, så länge det funkar är det ingen som bryr sig medan om det inte fungerar så finns det många åsikter om hur undervisningen ska bedrivas. Agneta hävdar att själva kommunaliseringen upplevdes som något som beslutades på en högre nivå än vanliga lärare, det var något som blev beslutat och ingen tyckte fråga om lärarkårens uppfattning. Det var många som var emot en kommunalisering så även Agneta själv. Hon berättar att den misstänksamma känslan var påtaglig även för henne. Att man på sikt kan ändra sig i en fråga är inget konstigt menar hon men i detta fallet när det gäller kommunaliseringen så är det mer av att läget har fått accepteras för elevernas skull.

Agneta berättar om ett minne från processen innan beslutet om kommunaliseringen togs, då beslutet föregicks av många protester och strejker var samtliga lärare som tillhörde ett visst fackförbund uttagna i strejk. Det var bara hon själv och slöjdläraren som hade sina lektioner och det stora i detta var att eleverna faktiskt dök upp på dessa lektioner. ”De hade slöjd på förmiddagen och musik klockan 14 och dom kom, de höll reda på det och kom dit”.

4.2.2 Billy

Musikämnet ändrades inte i sak av att kommunaliseringen genomfördes men enligt Billy så har kommunerna sakta men säkert lagt över fler arbetsuppgifter på lärarna som inte i grunden är pedagogiska. Antalet undervisningstimmar blev mer fria för skolorna själva att bestämma över, vilket gör att det skiftar mellan skolorna hur mycket musikundervisning eleverna får. Efter genomförandet så fick lärarna 35 timmars arbetsvecka och dessa timmar ska läraren vara på sin arbetsplats utöver det har de 10 timmars förtroendetid. Just detta med antalet arbetstimmar berättar han inte bekommer honom för att så mycket tid har alltid i Billys fall lagts på arbetsplatsen då målet alltid har varit att så mycket som möjligt ska göras i musiksalen. Dels för att allt material finns där och för att det är där som lektionen ska utföras.

Billy menar att börja sin arbetsdag en timme innan eleverna är ett av det bästa denne gjort för då får han förbereda i fred. Resten av dagen går till sociala uppgifter som att vara klassföreståndare och liknade uppgifter. Dessa menar han har ökat med åren sedan kommunaliseringen. Billy berättar att denne är utless på den eviga diskussionen om att lärarna har det så bra som kan gå hem tidigt. Han skrattar lite och säger: ”Jag har alltid hävdat att vi sätter upp en stämpelklocka men då är det ingen som vill det riktigt”.

När kommunaliseringen kom på tal och det sedermera klubbades igenom i riksdagen så var det en rätt upprörd stämning överlag på arbetsplatsen, berättar han. Det förekom många och långa diskussioner, dessutom så ska det ha förekommit en viss ryktesspridning som gjorde att stämningen blev ännu sämre. Det som var en brinnande punkt var att lärarna ansåg det bättre att vara anställda av staten. När bytet från statlig till kommunal skola väl ägde rum så var det ingen direkt skillnad menar Billy, ”inte som att vända en hand” men här vidhålls att kommunen sakta lägger på fler och fler uppgifter som lärarna ska eller inte ska göra. Billy menar att det har skett över tid. Ett minne är att det var många

studiedagar inför genomförandet så kom det bara personer som var för en kommunalisering. Billy sammanfattar alla möten och fina ord från experter i följande citat: ”Det är nog inte så lätt att förändra skolan, det är som att förändra en kyrkogård, man får ingen hjälp av dem som är där”.

4.2.3 Camilla

Själva genomförandet av kommunaliseringen var inte mer dramatiskt än att när lärarkåren kom tillbaka efter jullovet 1990–1991 så var lärarna anställda av kommunen. Däremot så minns hon att när skolan blev en kommunal angelägenhet skulle det författas olika dokument med olika formuleringar, de administrativa uppgifterna blev betydligt fler eftersom kommunen hade gett lärarna det som arbetsuppgift.

Att kommunen valde att spara in på vissa tjänster bidrar till att inte Camilla minns kommunaliseringen som något positivt, det blev sämre musikundervisning för de elever som drabbades och det menar hon är den verkliga förlusten.

En av effekterna av kommunaliseringen var att lärarna på skolorna mer på nära håll visste vilka de kommunala cheferna var. Det ska enligt Camilla ha fått effekten att det pratades negativt om just den personen, istället för om en allmän institution, vilket inte ledde till något bra eller konstruktivt.

4.3 Lärarnas löner

4.3.1 Agneta

En stor del till att protesterna innan kommunaliseringens genomförande var lönediskussionerna. Agneta berättar om att det ansågs vara lite finare att vara statligt anställd och att lärarna var oroliga över hur det skulle bli med deras förmåner och löneutveckling. Innan kommunaliseringen så fanns det tarifflöner¹ med en tydlig lönetrappa så att lönen höjdes enligt en viss modell som gjorde att det blev lika för alla lärare, det var inget som någon behövde oroa sig för eller fundera på. Att denna trygghet skulle försvinna var många lärare skeptiska till menar Agneta. Det var helt enkelt så att staten uppfattades som att de ville överge den tryggheten många lärare upplevde genom

¹ Ett lönesystem där lönen regleras av anställningstid och placering. Detta system förekom ofta i offentlig sektor (Nationalencyklopedin 2019).

att vara statligt anställda. Att lärare idag väljer att byta arbetsplatser och gå till friskolor för att få högre löner är inte något som Agneta tycker är en sund utveckling.

4.3.2 Billy

Att det fanns tydliga regler innan kommunaliseringen kring lönerna var något som var mycket positivt berättar Billy. Just tydligheten runt löner och ekonomi var något som uppskattades enligt Billy som lämnade facket i protest mot hur löneförhandlingarna mellan stat och lärarförbunden sköttes. Att han efter ett tag gick med i facket igen förklarar han med ett leende ”man vill ju ändå vara med i facket”.

4.3.3 Camilla

Att lärare ska lägga delar av sin arbetstid på att förhandla om sin egen lön anser Camilla är något som bara tar tid från den verksamhet som lärare egentligen är satta att sköta. Att duktiga pedagoger ska lägga tid på att löneförhandla och sen ska skolledningarna sitta och behandla dessa förhandlingar istället för att trygga en pedagogisk och kunskapsfylld skola är enligt Camilla ett stort slöseri med tiden. Systemet med tarifflöner som ger en viss ökning allt eftersom upplever hon gjorde att det blev mer rättvist mellan lärare i hela landet. Det kvittade var i landet läraren jobbade lönen reglerades ändå beroende på hur länge läraren arbetat.

4.4 Likvärdighet

4.4.1 Agneta

Anledningen till att likvärdigheten i den svenska skolan har gått ner fram till idag menar Agneta har att göra med hur resurserna fördelas. Att musiklärare alltid ska behöva kämpa sig till varenda liten gitarrsträng gör att arbetet blir onödigt jobbigt. Hon berättar att när hon gick sin lärarutbildning så fick hon som student öva på att argumentera för att musikämnet är en viktig del av skolans verksamhet. Agneta är tydlig med att för henne betyder resurser inte bara pengar till sitt ämne utan även tid, utrustning och lokaler vilket skiljer sig från skola till skola.

Agneta berättar att när hon började jobba på den skolan som hon idag är verksam på fick den första striden bli att få tillgång till ett golv. För att hela tiden bedriva musikundervisning i elevernas hemklassrum är inte optimalt varken för eleverna eller

läraren som måste lägga lektionstid till att möblera om klassrummet. Tillslut fick hon ett rum för musikundervisning dock i en barack men sedan dess har musiken fått flytta in i skolan säger hon med ett leende.

Agneta berättar att när hon jobbade på högstadiet under 80-talet så skedde undervisningen i halvklass numera är det i helklass. Detta har stor påverkan på hur mycket man som lärare hinner med under en lektion och detta med hel- eller halvklass det är något som varje skola bestämmer över själv.

Att musikämnet skulle fått en förändrad resursfördelning efter att skolan blev kommunal menar Agneta att den skillnaden är svår att se. Hon berättar att när genomförandet av kommunaliseringen skedde så var hon för ung för att tänka så, idag är det lättare att tänka på hela skolan och inte bara på sitt enskilda ämne.

4.4.2 Billy

När Billy berättar om hur resurserna har fördelats över tid så konstaterar han att resurserna har blivit minde och mindre med åren. Förr kunde det som mest finnas ca 20 000 – 25 000 kronor för musiken att köpa utrustning för idag berättar han att det kan vissa år vara nere på 5000 kronor, vilket han anser är mycket lite. Han berättar tipset att använda sig av investeringsbidrag för då måste man köpa för minst 10 000 kronor vilket han berättar att han oftast har gjort. Enligt Billy så beror det på att ledningen alltid har uppskattat musiken. ”Det har alltid funkade men vi har också alltid haft skolledare som varit intresserade av musik”. Dock så menar Billy att musiken eller egentligen hela skolan har fått stegvis med mindre pengar sedan kommunaliseringen genomfördes.

Något som är viktigt för Billy är att han får ha sina elever i halvklasser. Han berättar att förr var det halvklasser i alla årskurser medan det idag är helklass i alla årskurs 9, vilket är en stor skillnad. Årskurs 9 har dessutom bara 40 minuter lektion. Samtidigt berättar han om hur skolan som han arbetar på har två musiksalar och två grupprum där samtliga fyra rum har vad som behövs för ensemblespel. Han konstaterar att utan dessa möjligheter hade det aldrig blivit så pass bra musikundervisning som det är idag då det är fullt möjligt att dela upp klasserna i de fyra olika rummen.

Att det råder olika prioritet på musikämnet mellan olika skolor menar Billy är på grund av att skolorna själva kan välja att nedprioritera musiken. Billy berättar om elever som kommer från andra skolor som berättar att de inte haft musik alls under läsåret för att det ska de ha nästa termin. Och då läggs all musik till den terminen vilket Billy menar att så gick det inte att göra när skolan var statlig, då skulle det vara 60 minuters musik då var det vad som gällde. Han menar att kommunaliseringen ledde till sådana uppmjukningar som urholkar musikämnet.

4.4.3 Camilla

När Camilla blev musiklehrare fanns det inga avsedda musiksalar. Hon berättar att ”i början var jag i någon skrubbe eller i matsalen om den var ledig” något som var tydligt från den tiden var att det behövdes möbleras om hela tiden samt att allt material som behövdes till lektionen fick bäras med till det aktuella rummet. Hon berättar att idag finns det tillgång till en musiksäl på den skola hon är verksam på fast ”Jag vet om musiklehrare som fortfarande måste vara i andra klassrum”. Tydligheten i den nya läroplanen som trädde i kraft 2011 visar på vad som måste finnas i ett klassrum för musik menar Camilla, vilket hjälper till att föra utvecklingen framåt. Att jobba på en och samma skola ger musiklehraren en möjlighet att jobba upp lite av en institution vilket gör att efter ett tag så blir det mer lätt arbetat.

Camilla berättar att hon inte kan se någon tydlig skillnad på om resurserna har gått upp eller ner sen skolan blev kommunal, när den just genomfördes märktes ingen skillnad. Hon skrattar lite och säger ”jag har nog fått mer resurser men vet inte om det beror på mig eller kommunen”.

När det pratas om likvärdighet så måste det i den diskussionen ingå att det finns områden som behöver mer hjälp, samhället måste tänka igenom hur det byggs och var människor placeras. Vissa områden måste ha mer ekonomiska resurser och då måste det investeras där annars är det inte likvärdighet menar Camilla.

4.5 Skolans förtroende i samhället

4.5.1 Agneta

Attityden gentemot skolan har förändrats mycket, förr så var det nästan så att föräldrar bockade när dom kom till skolan medan det idag ifrågasätts på många plan berättar Agneta. Hon berättar om att hon har varit med om föräldrar som kommer in under pågående lektion och vill diskutera sitt barn, sådant hände inte förr menar hon. Den stora mängden av mejl som kommer till en del lärare med ifrågasättande om hur lektionerna bedrivs gör att flera lärare inte trivs med sitt arbete menar Agneta. En av orsakerna till denna utveckling tror Agneta är att idag finns det flera snabba och enkla sätt för föräldrar att kommunicera med varandra och med skolan. Det är lättare att skicka ett argt mejl än att ringa upp den berörda läraren lika väl som det är enkelt att skicka ett meddelande via sociala medier till alla föräldrar i klassen och så vet alla om att just den föräldern inte är överens med läraren. Det har enligt Agneta funnits föräldrar som har hotat med att gå ut i pressen. De snabba vägarna fanns inte förr och då fick föräldrarna se till att kontakta läraren direkt menar Agneta.

En del i förtroendetappet för skolan ligger i att eleverna lätt kan byta skola idag. Agneta berättar om föräldrar som en fredag kommer och meddelar att de flyttar sitt barn ifrån och med nästa måndag, utan att ge skolan en chans att reda ut vad det är som är fel. Liknande fall gör att det sprids en osäkerhet på skolan vilket i sin tur gör att förtroendet minskar hävdar Agneta. Att det fria skolvalet skulle bli ett vapen för missnöjda föräldrar att kunna bakbinda skolor var nog inte tanken, det blir ännu mer olyckligt när, som Agneta säger, ”resursstarka föräldrar” väljer att flytta sina barn till skolor med färre utlandsfödda elever. Det är ett hot mot demokratin menar hon, det fina med grundskolan är att alla måste gå den oavsett från vilken social samhällsklass man kommer. Agneta menar att i grundskolan måste eleverna funka med alla, resten av livet gör alla var och en sina val. ”Att under dessa åren ska man gnidas mot varandra litegrann och få förståelse för varandra”.

I takt med att förtroendet för skolan ifrågasätts blir läraryrket också det menar Agneta som liknar det med en snöboll som är i rullning. Hon berättar att ibland upplever hon det som att politiker tävlar om att svartmåla skolan och lärarna medan hon och hennes kolleger inte kan köpa den negativa bild som ges av svensk skola i pressen. ”Så dåligt är det inte, vi kan ändå känna oss stolta över det vi jobbar med” berättar hon och fortsätter

med att den skolan som hon idag är verksam på så klart har problem att ta i tu med men det är inte så dåligt som det verkar när man läser tidningar.

Att skolans förtroende från samhället har blivit sämre är Agneta tydlig med men om det har med kommunaliseringen att göra svarar hon ”Jag är inte människa att bedöma om det hänger ihop”.

4.5.2 Billy

Skolan har fått ett minskat förtroende från samhället, både skolan som institution och personalen i skolan menar Billy. Det han märker främst är att skolan och lärarna ifrågasätts mycket mer nu än vad som gjordes förr. Billy drar direkt kopplingen mellan det försämrade förtroendet och kommunaliseringen. Rädslan att förlora elever har blivit något som styr skolan idag menar han. Han tycker att det är konstigt för han själv upplever att ”vi gör nog inte ett sämre jobb idag snarare tvärtom” men när pengarna får styra så blir det en negativ utveckling menar han. Att vissa lärare mjuknar i sin betygsättning för att inte ge skolan ett dåligt rykte är enligt Billy en mycket farlig utveckling. Skulle föräldrar och elever inte vara nöjda idag så byter de helt enkelt skola vilket är mycket negativt, han upplever ibland att en del skolor lockar med att alla elever ska få egen dator och surfplattor. Det farligaste är när skolor vill locka till sig som Billy uttrycker det ”problemfria” elever. Att skolan får ett visst antal tusenlappar för varje elev gör att konkurrensen blir viktigare än eleverna. Dock tycker Billy att han ser att trenden håller på att vända, förr var kommunala skolor lågt rankade nu är det flera kommunala skolor som ser att elever väljer att flytta tillbaka från friskolorna.

Just läraryrkets status tycker sig Billy inte märka någon skillnad medan han konstaterar att han undervisar i ett populärt ämne men han vet ju om att en del kolleger får mycket arga mejl och telefonsamtal från föräldrar som ifrågasätter mycket. En tydlig skillnad mot förr är att föräldrar inte litar på att vi lärare har sett saker hända, han berättar om att föräldrar som får samtal om sina barn som tjuvröker ibland bara säger nej det är fel mitt barn röker inte, det tar Billy som ett tecken på att föräldrarna inte litar på lärarna.

Att musiken har blivit en maktfaktor i samhället är något Billy upplever då det är mycket populärt från skolledningarna att skolans musik hörs och märks i samhället. Det kan vara luciataåg och musikframträdanden på julmarknader och liknande arrangemang. En del

rektorerna ser det som reklam för skolan. Samtidigt är det viktigt att musklärare visar sina ledningar att musiken är viktig för skolan och då är det luciatågen och de olika arrangemangen som väntar menar Billy.

4.5.3 Camilla

Det finns väldigt många som anser sig ha rätten att ifrågasätta skolan och dess verksamhet konstaterar Camilla när hon berättar om att förtroendet för skolan har sjunkit de senaste tio åren, skolan har fått utså mängder av kritik och ta emot oproportionerligt mycket tyckande som oftast enligt Camilla är orsakat av politiker. Det finns många i det här landet som anser sig veta bättre än dom som jobbar i skolan och har utbildning för att jobba i skolan. En orsak till det tror Camilla är att alla har en relation till skolan, alla har gått i skolan samt att alla känner någon som går i skolan. Själva musikämnet som sådant anser Camilla har undkommit mycket av kritiken från föräldrar och samhället i övrigt, med största sannolikhet för ”att ingen vågar ge sig på en musklärare” säger hon och skrattar. Om lärarna som är satta till att jobba i skolan också får göra det i lugn och ro och får förtroende att göra det fullt ut kommer Sverige få en bättre skola.

Camilla säger att hon inte ser kopplingen mellan det försämrade förtroendet för skolan och kommunaliseringen men hon berättar om att när skolan blev kommunal så blev det genast en möjlighet att göra karriär inom kommunen. Hon menar att så fort karriär kommer på tal antingen i form av förstelärartjänster eller andra typer av karriärer i skolan förlorar skolans elever på det. Lärarna är i skolan för elevernas skull och inte för sina karriärers skull. Hon menar även att alla karriärmöjligheter bara syftar till en sak och det är att slå in en kil i lärarkåren för att sedan i det långa loppet kunna spara pengar på dem.

När det blev fritt fram att välja friskolor började skolans förtroende att dala, det var nytt och fräscht enligt Camilla men nu tycker hon det verkar som att de kommunala skolorna är på väg att bli mer eftertraktade igen. ”Så fort det handlar om vinster är jag emot det ingen tvekan om det”.

4.6 Relationen mellan stat och skola

4.6.1 Agneta

Anledningen till att det diskuteras flitigt angående en statlig eller kommunal skola är menar Agneta att det ser så oerhört olika ut i alla kommuner, den frågan har att göra med hur likvärdig skola vill vi ha. Hon är snabb med att säga att hon förespråkar en statligt finansierad skola för likvärdighetens skull. För det är alltid upp till varje kommun att lägga sin budget och sen är det upp till varje rektor att följa den budgeten och då blir skolan beroende av om det är en kommun med goda ekonomiska förutsättningar eller om det är sämre ekonomiska förutsättningar. Staten hade som uppgift att se till helheten vilket kommunerna har svårt att göra menar hon. Att det idag är svårt att backa tillbaka till hur det var 1991 när kommunaliseringen infördes beror på att idag har vi en uppsjö med friskolor. Det kommer att krävas en ordentlig utredning om det ska bli bra menar hon. ”Man vill ju värna om eleverna”.

4.6.2 Billy

Att staten ska ta över ansvaret för skolan det står helt klart för Billy. Han grundar sitt ställningstagande på behovet av likvärdiga regler för alla. Tydliga och klara direktiv som gäller för alla skolor menar han är framgången för den svenska skolan. Han berättar att han blir irriterad när en del skolor kan slippa undan vissa åtaganden som innehavet av bibliotek och slöjdsal, att en del skolor kan kringgå paragrafer är för honom helt oacceptabelt. Det viktigaste för Billy är att det ska vara lika möjligheter för alla skolor sen kan eleverna väl få välja skola om det är av högsta vikt bara likvärdigheten stärks.

Att en del politiska partier börja diskutera ett återförstatligande tycker Billy är helt i sin ordning. Han menar att kommunaliseringen ledde till att direktiven har blivit ”lösare och lösare i kanterna” vilket får effekten att likvärdigheten har fått stå tillbaka. Han berättar att han var emot en kommunalisering från början och det har ju tyvärr inte blivit bättre för elever och lärare. ”Vi har gjort ett jätteexperiment nu här i flera år och jag vet inte om det är så bra att göra ett sånt experiment med den uppväxande generationen” Billy konstaterar att kommunaliseringen är ett vågat experiment.

4.6.3 Camilla

En kommunalisering var Camilla skeptisk till redan innan den genomfördes och det menar hon att det inte har ändrats sen dess. Dock är hon fundersam på hur ett återförstatligande skulle gå till. Hon menar att det ju inte går att vrida tillbaka klockan och fortsätta 1991, det har hänt massor i samhället sen dess. Det finns många frågor som är viktiga för skolan och där är så klart även frågan om kommunaliseringen med.

Att staten ska ha ansvaret för skolan och lärarlönerna det råder det ingen tvekan om menar hon och välkomnar att en del politiska partier för diskussioner om ett återförstatligande av den svenska skolan. Hon avslutar med följande citat: ”Jag tycker om att vara lärare för jag får lära mig så mycket”.

4.7 Sammanfattning av resultat

De tre musiklärarna har till viss del olika uppfattningar om hur musikundervisning ska gå till. En av dem är noga med att låta eleverna få mycket tid till de olika momenten i undervisningen medan två av dem trycker på vikten av att musicera både genom sång och praktiskt spelande. Ingen av lärarna kan berätta att de var positiva till en kommunalisering varken innan eller efter den genomfördes. De menar att det är svårt att se om kommunaliseringen har påverkat just musikämnet som sådant, dock menar de att kommunaliseringen har gjort att likvärdigheten mellan landets skolor har förändrats vilket i sin tur har påverkat skolans alla ämnen, så även musiken. Skolans status i samhället har förändrats menar musiklärarna. En av dem menar att det är så många i samhället som anser sig ha rätten att försöka styra skolan, vilket kan förklaras med att alla har en relation till skolan, för det är något alla medborgare har ställts inför. Ett område musiklärarna är eniga om är att innan kommunaliseringen ägde rum fanns det tydligare regler för lönesättningen. Tarifflönen är något som de saknar. När relationen mellan stat och skola kommer på tal är musiklärarna eniga om att för likvärdighetens skull så är en statlig skola att föredra. En av lärarna är dock tydlig med sin osäkerhet om hur ett genomförande av en sådan reform skulle se ut.

5 Diskussion

I detta kapitel diskuteras och analyseras tidigare forskning med resultat från analys av musiklärarnas upplevelse av kommunaliseringen. Kapitlet har delats in i följande rubriker: musikundervisningens villkor i kommunaliseringsprocessen, skolan i det nya samhället samt förslag på fortsatt forskning

5.1 Musikundervisningens villkor i kommunaliseringsprocessen

Musikläraren Billy låter det praktiska spelandet och val av låtar som eleverna vill spela prägla sin undervisning. Han menar att det är av högsta vikt att musikläraren hänger med och förstår vad det är för typ av musik som eleverna lyssnar på. Han låter eleverna skriva upp önskelåtar som de vill arbeta med i musiken och på det sättet för han in gratis tips på vad som är aktuellt idag. Billy menar att fokus i hans undervisning alltid har varit att låta eleverna få spela instrument. Att det får bli ett praktiskt arbete. Ericsson och Lindberg (2010) menar att populärmusiken har fått en allt större plats i musikundervisningen och att undervisningen har anpassats efter hur eleverna idag möter och kommer i kontakt med musik (Ericsson & Lindberg 2010, s 11–12).

Musikläraren Camilla berättar att hennes undervisning också fokuserar mycket på musicerandet men då inte lika tydligt på själva instrumenten utan att musicera genom rytm och sång. Sandberg (1996) skriver att musikundervisningen genomgick en förändring under 80-talet då fokus lades mer på musikskapandet för att elevernas musikanvändning hade då utvecklats mer till en musikkonsumtion (Sandberg 1996, s 4–5). Berg (2014) menar att när den första läroplanen kom efter att skolan hade kommunaliserats var fokuset flyttat från att jämna ut sociala skillnader till att ge alla elever lika möjligheter (Berg 2014, s 117–119). Ett led i att ge eleverna lika möjligheter är att integrera musiken i andra ämnen. Detta är något som både Camilla och Agneta jobbar mycket med då för att ge eleverna en bred förståelse för musikämnet samtidigt som det ämnet som musiken integreras med kan bli lättare att ta till sig för en del elever.

Att kommunaliseringen skulle påverka just musikämnet menar alla tre musiklärarna att det är inget de har upplevt, dock menar både Billy och Camilla att efter att kommunerna tog över så har det tillkommit arbetsuppgifter som tidigare inte fanns. Ringarp (2011) belyser att när de nya villkoren för lärarna förhandlades fram så bidrog Svenska

Kommunförbundet till att en förändring genomfördes. Bland annat så skulle lärarna vara aktiva i arbetslag samt vara en resurs utanför klassrummet (Ringarp 2011, s 131–132). Billy och Agneta berättar om hur stämningen på deras arbetsplatser var minst sagt dålig inför genomförandet av kommunaliseringen. Deras kolleger var skeptiska mot att bli anställda av kommunen. Det ska enligt Agneta beror på att det fanns lite andra förmåner för lärare som var anställda av staten. Ringarp (2011) skriver om att de stora lärarfacken var splittrade då de hade varsin väg framåt för sina medlemmar. Framför allt var det synen på lönerna som splittrade lärarfacken (Ringarp 2011, s 171–173).

De tre musiklärarna menar att när de var statligt anställda var det aldrig några otydligheter om vad lärarna skulle ha för lön. Det fanns reglerat genom de då rådande tarifflöner. Detta menar Agneta var en trygghet som många lärare var oroliga att förlora när anställningen övergick till kommunerna. Camilla menar att det är slöseri med arbetstid, alltså elevernas tid, att lärarna ska förhandla om sina löner varje år. Hon menar att den tiden kunde använts till att undervisa och att utrusta eleverna. Billy berättar att han en tid gick ur facket som en protest mot hur de skötte förhandlingarna inför kommunaliseringen men att han efter en tid gick med igen. Det han poängterar mycket är den tydlighet som fanns omkring löner och ekonomi innan kommunerna tog över. Ingen av de tre musiklärarna menar att lärarnas löner har blivit bättre av kommunaliseringen. Pedagogerna Gunnar Berg (2014) skriver att lärarfacken menade att kommunaliseringen skulle bidra till sämre lärarlöner. Skolminister Göran Persson ansåg att det snarare skulle bidra till bättre lönevillkor för lärarna. Dock menar Berg (2014) att kommunaliseringen bidrog till att lönerna mellan lärare utjämnades vilket de lärarna med längre utbildning kritiserade hårt (Berg 2014, s 30).

5.2 Skolan och dess nya förutsättningar

Både Billy och Agneta konstaterar att resurserna har blivit mindre och mindre med åren. Agneta menar att arbetet som musiklärare ibland blir onödigt tungt bara för att musikläraren måste kämpa sig till varje liten gitarrsträng, att det hela tiden är en fight om de ekonomiska resurserna. Hon säger även att lokaltillgångarna måste nämnas när det ska pratas likvärdighet, det är något som skiljer sig mellan skolorna om de har en musikal eller inte. Billy menar att antalet musikundervisningstimmar varierar mellan skolorna vilket också gör att skolorna inte blir likvärdiga. Förr fanns det reglerat från statens sida, det bidrog enligt Billy till tydlighet och likvärdighet.

Camilla menar att vissa bostadsområden och skolor måste ha mer ekonomiska resurser för annars blir skolan inte likvärdig. Hon säger att samhället måste vara beredda på att skjuta till pengar till vissa områden annars kommer dessa områden att gå förlorade för att ingen vill bo där. Berg (2014) skriver att lärarfacken var oense om mycket men de höll med varandra om att likvärdigheten skulle minska om en kommunalisering genomfördes (Berg 2014, s 30).

Det fria skolvalet är något som Billy är starkt kritisk till, han menar att eftersom skolorna konkurrerar med helt olika förutsättningar blir likvärdigheten i skolan drabbad. Likaså skriver Börjesson (2016) att om marknaden får vara med och påverka skolan leder det till en minskad likvärdighet i skolan (Börjesson 2016, s 204).

Alla tre musiklärarna är eniga om att skolans förtroende från samhället har försämrats över tid. Både Agneta och Billy berättar om hur lärarna blir ifrågasatta mycket mer nu än tidigare. Att just musikämnets status skulle ha förändrats menar både Billy och Camilla inte är fallet, då musik är ett populärt ämne som skolan använder nästan som ett marknadsföringsknep. Billy berättar att han upplever att det försämrade förtroendet kom i samband med kommunaliseringen, han tycker att kritiken från samhället är orättvis då han berättar att han och flera kolleger snarare tycker att de gör ett bättre jobb som lärare nu än tidigare. Ringarp (2011) skriver att kommunaliseringen bär en del av ansvaret för att läraryrkets status har gått ner, lärarnas status ska redan när kommunaliseringen började diskuteras har varit nedåtgående detta genom att den allmänna utbildningsnivån i samhället hade ökat (Ringarp 2011, s 189–190).

Camilla menar att det försämrade förtroendet snarare kom i samband med att det startades många friskolor. Agneta förklarar att hotet om att eleverna ska flyttas till en annan skola är något som ökar stressen för lärarna. Billy oroas över att vissa skolor vill locka till sig ”problemfria” elever vilket slår håll på både betygsättning och skolornas status. Han menar att det är en farlig utveckling. Denna utveckling har enligt Berg (2014) uppkommit genom att kommunaliseringen öppnat skolan för marknadsideologin som i sin tur har fått medborgarna att tvivla på att skolan klarar av sitt uppdrag. Detta har bidragit till att skolans status och legitimitet har försämrats (Berg 2014, s 305–308).

Både Billy och Agneta säger att de gärna ser att staten återtar ansvaret för skolan, det som är en viktig grund för dem är att det måste bli mer likvärdighet mellan skolor i hela landet. Billy menar att det är viktigt att vissa skolor inte ska kunna komma undan viktiga åtaganden som slöjdsalar och musiksalar. Börjesson (2016) skriver att Finland som inte har genomfört en kommunalisering av skolan har fått en högpresterande skola till skillnad från Sverige (Börjesson 2016, s 207–209).

Camilla understryker att hon gärna ser att staten tar över ansvaret för lönerna då det nu läggs oerhört mycket tid på att förhandla om lönen och att göra karriär i skolan vilket hon tycker är helt förkastligt. Hon säger även att vi kommer ju inte kunna backa tiden och börja om där den kommunala skolan tog över utan att vi måste fortsätta arbetet framåt men ser gärna statligt ansvar. Berg (2014) anser att det ska vara lärarna som är de professionella i skolan som för skolans utveckling framåt (Berg 2014, s 113–114). Billy säger att han upplever att Sverige har gjort ett stort experiment med en uppväxande del av befolkningen vilket han tror kan ha påverkat samhället negativt.

5.3 Förslag på fortsatt forskning

I denna studie har tre musiklärare intervjuats. Eftersom denna studie inte har undersökt skillnader mellan olika kommuner är det ett område som kan innebära många intressanta synvinklar. Att genomföra en snarlik studie med fler deltagande musiklärare som kommer från flera olika kommuner bidrar till att studien vidgas med perspektiv på att undersöka förhållandena i de olika kommunerna. Att genomföra en studie med fokus på att klargöra hur 2011 års läroplan har påverkat musikundervisningen då den läroplanen är mer styrd från statligt håll, är också ett intressant alternativ.

Referenser

Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (2., [utök. och aktualiserade] uppl.) Stockholm: Liber.

Berg, Gunnar, Andersson, Fia, Bostedt, Göran, Novak, Judit, Perselli, Jan, Sundh, Frank, Wede, Christer (2014). Skolans kommunalisering och de professionellas frirum : Rapport utarbetad på uppdrag av utredningen om skolans kommunalisering (pp. 435–789). Stockholm: Fritzes. Hämtad 181004 från

<http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:886016/FULLTEXT01.pdf>

Börjesson, Mattias (2016). *Från likvärdighet till marknad: en studie av offentligt och privat inflytande över skolans styrning i svensk utbildningspolitik 1969-1999*. Diss. Örebro : Örebro universitet, 2016. Örebro. Hämtad 181005 från

<https://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:934774/FULLTEXT01.pdf>

Ekman, Joakim (2011). *Skolan och medborgarskapandet: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Skolverket.

Ericsson, Claes & Lindgren, Monica (2010). Musikklassrummet i blickfånget [Elektronisk resurs] Vardagskultur, identitet, styrning och kunskapsbildning. Halmstad: Sektionen för lärarutbildning, Högskolan i Halmstad. Hämtad 181016 från

<http://hh.diva-portal.org/smash/get/diva2:375589/FULLTEXT01.pdf>

Forsberg, Eva (2014). Styrningen av den obligatoriska skolan – mellan stabilitet och förändring. I Ulf P Lundgren, Roger Säljö & Caroline Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*. (3., [rev. och uppdaterade] utg., s. 613–635) Stockholm: Natur & kultur.

Vetenskapsrådet (2017). God forsknings sed. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 190205 från

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forsknings-sed_VR_2017.pdf

Isaksson, Christer (red.) (2011). *Kommunaliseringen av skolan: vem vann - egentligen?*. Stockholm: Ekerlid.

Lundgren, Ulf P. (2014). Det livslånga lärandet – att utbilda för ett kunskapssamhälle. I Ulf P Lundgren, Roger Säljö & Caroline Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*. (3., [rev. och uppdaterade] utg., s. 101-138) Stockholm: Natur & kultur.

Nationalencyklopedin (2019). tariffön. Hämtad 2019-01-08 från <https://www-ne-se.proxy.lnu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/tariff%C3%B6n>

Ringarp, Johanna (2011). *Professionens problematik: lärarkårens kommunalisering och välfärdsstatens förvandling*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2011. Stockholm.

Sandberg, Ralf. (1996). *Musikundervisningens yttre villkor och inre liv: [några variationer över ett läroplansteoretiskt tema = [The external conditions and inner life of music education] : [variations on a curriculum-theoretical theme]*. Diss. Stockholm: Univ. Stockholm. Hämtad 181015 från <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:681325/FULLTEXT01.pdf>

Bilagor

Bilaga A - Brev om medverkan i studie till informanterna

Hej XX!

Mitt namn är Johan Tersmeden och jag läser till musiklärare på Linnéuniversitetet i Växjö. Just nu håller jag på med ett självständigt arbete om hur musiklärare upplevde den så kallade kommunaliseringen som genomfördes 1991.

Min studie bygger på att jag ska intervjua lärare som har jobbat både före och efter kommunaliseringen.

Jag har fått tips om dig av min lärare XX på universitetet.

Så min fråga gäller nu om du skulle vilja hjälpa mig genom att ställa upp på en intervju om hur du upplevde kommunaliseringen.

Studien kommer att löja vetenskapsrådets etiska riktlinjer. Vilket innebär att samtliga informanter kommer att få andra namn i studien så att man inte kan härleda svaren till er som person.

Jag skulle gärna komma i telefonkontakt med er så att vi kan samtala om er eventuella medverkan i studien. Mitt telefonnummer är 070-9235192.

Ha det gott! Hoppas vi hörs!

Med vänliga hälsningar

Johan Tersmeden, musiklärarstudent

Bilaga B - Intervjufrågor till musklärare

Berätta kort om din väg in i läraryrket

Vilka årskurser har du undervisat i?

Hur länge hade du jobbat när kommunaliseringen infördes 1991?

(Vilka årskurser undervisade du i när kommunaliseringen genomfördes?)

Musikämnet

Kan du berätta om din undervisning?

Hur har musikämnet ändrats över tid?

När skolan blev kommunal upplevde du att det påverkade musikämnet på något sätt?

Berätta om hur resurserna för musikämnet fördelats över tid?

Upplever du att musikämnet fick mer eller mindre resurser pga att skolan blev kommunal?

Blev ditt arbete som musklärare mer eller mindre styrt av kommunaliseringen?

På vilket sätt?

Arbetsklimatet på din skola

Berätta om hur du och dina kolleger tog emot kommunaliseringen?

Berätta om hur upplevde stämningen på arbetsplatsen.

Diskuterades kommunaliseringen mycket?

Var din lokala skolledning bra på att bemöta eventuella frågor från er i personalen?

Skolans legitimitet och förtroende

Berätta om hur du upplever skolans förtroende från samhället genom åren?

Har det förändrats?

Har förtroendet för skolan påverkats av att skolan blev kommunal?

Hur upplever du läraryrkets legitimitet i samhället?

Upplever du att det har påverkats av att skolan blev kommunal?

Hur tänker du att det fria skolvalet har påverkat skolans legitimitet?

Genomförandet av kommunaliseringen

Berätta om hur du upplevde genomförandet.

Fanns det någon delaktighet?

Var du för kommunaliseringen innan den genomfördes?

Förändrads din uppfattning över tid?

Dagens skolpolitik

Hur tänker du idag om relationen mellan stat och skola?

En del politiska parti vill återförstatliga skolan, hur ställer du dig till det?